

Újra itt a Messier-maraton!

A kora tavasz legfontosabb mélyeges eseménye egyre népszerűbb hazánk amatőr-csillagászai körében. A cél közismert: a nagy üstökös vadász legtöbb objektumának megpillantása egyetlen éjszaka leforgása alatt. Vajon sikerül-e elcsípni az esti vagy a hajnali szürkületben megbújó halványabb égitesteket? Megannyi kihívás, melyet csak igazán nagy tapasztalattal, égboltismerettel és kitartással felvértezett amatőrök vehetnek könnyedén.

15 fő körüli csapatunk (a tavalyról ismert „szegediek” és Kernya János Gábor – lásd Meteor 2007/6.) ismét Patcán, a Zselic sötét ege alatt maratonozott 2008. április 4–6. között. Sajnos az első este borongósan indult, ezért észlelés helyett maradt a beszélgetés, némi „asztro-nedűvel” megtámogatva... Ezt látva még az eső is eleredt, de éjfél körül előbukkant néhány csillag, sőt a Corvus csillagképet is láttuk. Hamarosan mégis eltűntek a felhők mögött, és így mi – bízva a másnapi derültben – inkább nyugovóra tértünk.

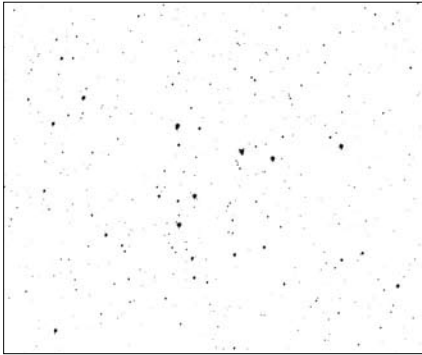
A reggel borongós idővel köszöntött ránk, de hamarosan szakadozni kezdtek a felhők, egyre nagyobb esélyt kínálva az esti észlelésre. Reggeli után ki-ki szétszéledt a településen és környékén, mi egy kisebb csapattal bejártuk az egész völgyet, miközben három falu határát érintettük. Szenzációs dolog a Zselic löszhátas, aprófalvas tájain túrázni, a hely hangulata teljesen egyedi, hegységtől, alföldtől eltérő, szokatlan. Gyümölcsösök, szántók, szőlőlugasok és löszmélyutak változnak gyönyörű erdősávokkal. Nagyon sok madarat, őzet, nyulat és más állatot láttunk az egyre kellemesebb tavaszi napsütésben sütkérező erdőkön, mezőkön. A nemzetközi tájfutó bajnokság sportolói erősen feldobták a hangulatot, főleg, amikor az eltévedt futókat nekünk kellett útbaigazítani...

A Zselici Tájvédelmi Körzet valóban hazánk egyik még viszonylag érintetlen területe, és nem csak sötét ege miatt.

A földi túrázás után este igazi égi túra kezdődött, melyhez tökéletes észlelőhelyre volt szükség. Úgy gondoltuk, hogy a tavalyi, préház melletti helyszín épp jó lesz, mivel könnyen megközelíthető és jó a panorámája. Ám míg tavaly nem zavartak a nyugati látóhatár fái, most azonban, jó három héttel későbbi időpontban már komoly gondot okoztak. Ha nem szeretnénk 3–5 objektumtól végleges búcsút venni, keresnünk kell egy nagyon jó nyugati horizontú helyet! Ezért még délutáni sétánk alatt egykezettünk kiválasztani a megfelelőt. Legjobbnak az a domb tűnt, mely pár száz méterrel a préház melletti észlelőretinktől nyugatra emelkedett. A szántófelddel borított dombgerince nyugedórás erdei séta után jutottunk el a szürkületben.

A Messier-maraton legkritikusabb része mindig a napnyugta utáni és napkelte előtti periódus. Ez alkalommal az M74 és M77 észlelésére volt igen kevés esélyünk, ezért – miután konstataáltam, hogy 70/500-as refraktorral nem látszanak – inkább az M79 nyomába eredtem. Mint később kiderült, ez nagyon jó döntésnek bizonyult, mert így még sikerült nagy nehezen egy pillantást vetnem rá, mielőtt egy felhősáv eltakarta volna a horizont közelében. Sajnos utána sem bujt már elő, le is nyugodott, így társaim ezt az objektumot elszalasztották, míg a két (nem látszó) galaxist keresték. Még egy-két órát észleltünk a szántófield permén, gyönyörködtünk a Plejádok és az állatövi fény ragyogó együttesében. Aztán visszaballagtunk a préházhoz, ahol kevésbé elszánt társaink „koptatták” az eget. Az erdő gyönyörű volt a csendes, madárdalos éjszakában, a szinte még kopasz fák ágai között fenségesen villództak a csillagok. Visszatérésünk után folytattuk a maratont, de már nem kellett sietnünk, bőven maradt idő mindenre, több távcsővel való észlelésre, beszélgetésre, sőt, még fotózni is tudtunk egy keveset. Igaz,

csak alapobjektíves, kézzel és órágéppel vezetett rövid expozíciós idejű felvételek készültek (pl. Melotte 111), de mi azért örülünk nekik.

A Melotte 111, népszerűbb nevén Coma-halmaz kézzel vezetett felvétele. 135-ös teleobjektív, Canon EOS 400D fényképezőgép, ISO 400, 30 másodperc. A gép „fiahordó” megoldással 130/650-es Newtonra volt szerelve, a kézi vezetés a főműszerrel, nagy nagyítással történt. 2008.04.05., Sánta Gábor felvétele, észak jobbra, kelet felfelé van

A sötét zselici ég hozta átlagos formáját, kb. 6,5^m volt a határfényesség, de néha fátyolfelhők zavarták meg a derült égboltot. Ez mégsem hiúsította meg egyetlen – amúgy kellemes helyzetben látszó – Messier-objektum megpillantását sem. A legszebb talán az M27 volt Fehér Ferenc szegedi tagtársunk 15 cm-es reflektorában. Hajnalban megsűrűsödött a déli, délkeleti horizont felhőfátyla, és így hosszú félórakig semmittevére voltunk kárhóztatva, hiszen addigra elfogytak a kényelmes helyzetben észlelhető célpontok. A nyári égbolt Messier-halmazai nagyon nehezen akarták megadni magukat. Az M9 után minden egyes objektum kinszenvedést jelentett, meg kellett várni, hogy a nem mozduló felhősáv mögül előbukkanjanak. Aztán kb. egy órával a szürkület kezdete előtt eloszlottak a horizont közeli fátylak, így a Sagittarius keleti részén fekvő déli Messierek is előbukkantak. Sőt az M72, M73 és M2 blokk tagjait egész könnyedén észrevehetjük. A hajnali objektumok nem voltak olyan nehezek, mint tavaly, inkább a felhőzettel volt komoly problémánk.

Végül az erősödő szürkületben az M30 került sorra, de az eddigi tapasztalatokkal teljesen egyező módon ezt a gömbhalmazt nem tudtuk megpillantani, ezért gyorsan fel is adtuk a keresését. Viszont kárpótlásul gyönyörködhattunk a Jupiter lélegzetelállító részleteiben (persze amikor a seeing megengedte).

Így hát végigészleltük 2008-ban is a maratont – kimerülten, mégis valami felemelő érzéssel a lelkünkben pakoltunk be az autókba. Én azért maratonomozom, mert nagyon jó közösségi buli, és az is fűt, hogy minél jobb eredményt érhessek el. 2008-ban sikerült elcsípnem 107 Messier-t, ami a második legjobb hazai eredmény. A rekordot Kernya János tartja: egy héttel a patcai esemény előtt Sükösdről a lista 108 tagját látta!

Idén a holdfázis rendkívül kedvező lesz, március végén van újhold, és még pár nappal később, a hónapforduló környékén sem zavaró. A Vénusz nem lesz jól látható, de a napkelte előtti percekben talán megpillantható cérnavékony sarlója. Mivel a legtöbb Messier-objektum észrevételére ezekben a napokban van lehetőség, a 108-as eredmény elérésére keresve sem lehetne jobb időpontot találni. Sőt, ha minden jól megy, még a 109-es cél is reális, hiszen igazán kedvezőtlen helyen csak az M30 fog látszani. Az M74 és M77 észlelése az esti égen a legkritikusabb pont, ezért, ha néhány perc alatt sem sikerül észrevenni valamelyiküket, inkább kísérletezzünk tovább a következővel. A legalkalmasabb időpont március 27–28-a, de még a következő napokban is teljesíthető az igen szép 106–107-es eredmény. Az észlelés megtervezéséhez remek segédeszköz Larry McNihs Messier Marathon Plannere (<http://members.shaw.ca/rlmcmish/darksky/messierplanner.htm>). Készítsünk egy keresési sorrendbe rendezett listát, amelyen kipipálhatjuk a megtalált égitesteket, és adáirhatjuk az időpontot. Mivel szeretnénk egy összefoglaló cikket írni az országban lezajlott eseményekről az észlelési listákat és a hosszabb-rövidebb beszámolókat várom a melyeg@mcse.hu címen!

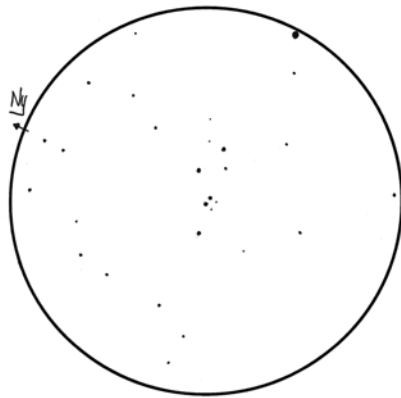
Sánta Gábor

Alig ismert nyílthalmazok között IV.

A hazánkból ritkábban észlelt, kevésbé ismert nyílthalmazokkal foglalkozó cikksorozat utolsó részében a tavaszi-nyári égbolton zárul égi kalandozásunk. A cikk szerve- sen kapcsolódik az előző számban megjelent Téli végi binokulár-túra c. íráshoz is.

Márciusi-áprilisi éjjeleken a téli Tejút halmazokban bővelkedő ezüstös fényfolyama lassan eltűnik a csillagos égbolt szerel- mesei elől, helyét a galaxisokban roppant gazdag tavaszi égbolt óceánja foglalja el. A távcsövek látómezejében sok millió fényév messzeségből hunyorgó csillagvárosok fény- lése sejlik fel. Ha tekintetünket végigpász- tázzuk a Kis Kutya és Herkules csillagképek közötti égboltrészen, nagyon kevés feltűnő nyílthalmazzal találkozunk. Első ránézésre azt hihetnénk, hogy Tejútrendszerünk ezen objektumait csak a látványos M44, M48, M67 és a Melotte 111 jelű csillaghalmazok képviselik. Ha azonban bepillantunk a különböző csillagászati katalógusok lapjaiba, láthatjuk, hogy hazánkból nézve a tavaszi égbolton további – nem túl jelentős számú – halmaz bújik meg. Ezek közül elsősorban a Tájoló, Légszivattyú, Északi Vízikígyó és Kentaur csillagképekben sorakozó, az ESO (European Southern Observatory) katalógu- sában szereplő halmazokat kell megemlíte- nünk. Ezek a csillagcsoportok tavaszi esté- ken a déli horizont közelében delelnek (a Tejút déli égbolton húzódó sávjának környe- zetében helyezkednek el), ennek köszönhe- tően sajnos csak kevés hazai észlelés készül róluk, pedig némelyikük kimondottan kellemes megjelenésű. Jelen írásban a csekélyebb számú tavaszi nyílthalmazok közül csak kettő kerül ismertetésre. Közös jellemzőjük a könnyű észlelhetőség; egyikük kis távcsö- vekkel is szépen tanulmányozható, míg a másik néhány csillaga már szabad szemmel is megpillantható. A most bemutatott nyíl-thalmazok 2000-es koordinátáit nevük után zárójelben olvashatjuk.

A halványabb csillagokból álló Serleg csil- lagkép első pillantásra némileg sivár terü- letnek tűnik. A csillagatlaszok a konstelláció területén mindössze néhány, általában köze- pes méretű távcsövekkel megpillantható galaxist jelölnek. Ezért kissé meglepő, hogy a Serleg egy szép nyílthalmaznak is helyt ad. Az ESO 570-12 (111212–211918) jelölésű csillagcsoport nagyjából 15 csillag kupaca egy 13 ívperces területen. A csillagraj két legfényesebb tagja 8,3 magnitúdós, a leghal- ványabbak fényessége kb. 14–15 magnitúdó közötti. A könnyen rajzolható halmazban egy 9 magnitúdós komponensekből álló tág csillagpár is elhelyezkedik. Összességében elmondható, hogy ez a csillagcsoport egy feltűnőbb megjelenésű és laza szerkezetű nyílthalmaz.

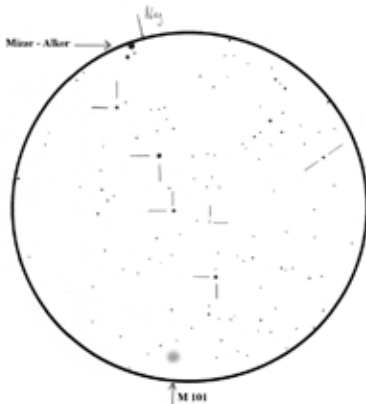

Az ESO 570-12 jelű csillaghalmaz a Crater (Serleg) csillagkép ritka látványossága. A rajtot Sánta Gábor készítette 2007. április 8-án egy 114/500-as reflektorral, 50x-es nagyítással. A LM mérete 64'

A híres M101 galaxis látszólagos szom- szédtságában észlelhetjük a Latysev 2 mozgó- halmazt (134424+533000). Az érdekes objek- tum hét csillagot tartalmaz, melyek 5 fokal- érterületen szóródtak szét. Ezek közül 4,6 magnitúdós fényességének köszönhetően a

83 UMa jelű csillag a legfeltűnőbb, további három társa (81, 84, 86 UMa) csak egy picivel halványabb. Az említett négy csillag egy egyenesbe rendeződik, szabad szemmel történő megpillantásuk nem okoz nehézséget egy átlagos átlátszóságú éjszakán sem. A maradék három halmaztag a HD 119765, HD 234064 és HD 234073 jelölésű csillagok, közülük az első a 6 magnitúdós fényességének köszönhetően egy tiszta éjszakán még megpillantható puszta szemmel, utóbbi kettő észleléséhez azonban már binokulár vagy kis távcső szükséges (10^m fényességűek).

Jómagam 2007 tavaszán, egy 10x80-as TZK-binokulárral észleltem a Latysev 2 csillagait. A műszerben megmutatkozó látvány varázslatos volt!

A Latysev 2 mozgóhalmaz a Nagy Medve csillagképben (a szerző rajza, 2007.03.14/15. 10x80 TZK – binokulár, LM=5,5 fok)

Errefelé az égbolt csillagokban meglehetősen gazdag, a binokuláron keresztül szemlélve olyan érzésem támadt, mintha a mozgóhalmaz tagjai a Tejút egy kis darabkájába ágyazódnának. A fantasztikus hatást tovább fokozta a látómező széléhez közel megbúvó M101 galaxis ködös korongocskája, valamint a Mizar–Alcor kettőse. A halmaz hét csillaga közül mindössze a Benetnash (η UMa) közelében hunyorgó HD 234064 nem fért a látómezőbe. A mellékelt rajz különlegessége, hogy azon három különböző mélyég-objektum látható részben vagy egészben; a Nap-

rendszerünkhöz legközelebb elhelyezkedő Nagy Medve-mozgóhalmazt (Collinder 285) a Mizar–Alcor csillagpár képviseli, ezt követik a Latysev 2 csillagai, végül az M101 galaxis 19 millió fényév távolságból hunyorgó ködpamacsa zárja a sort.

A katalógusokban szereplő két Latysev-halmaz (a Latysev 1 a Kos csillagképben helyezkedik el, és a Meteor 2007/2. számában mutattuk be) ikertestvéreknek tekinthetők; mindkettő nagyjából azonos méretű, 5–5,5 fok kiterjedésű, kevesebb, mint 10 csillagot tartalmazó mozgóhalmaz.

A nyári Tejút a csillaghalmazok szerelmesei számára (is) valóságos kincsebánya, a távcső segítségével gömbhalmazok tucatjait, nyílthalmazok százait cserkészhetjük be. A Skorpió és Hattyú csillagképek közötti égterület hemzseg a különleges hangzású, kevésbé ismert nyílthalmazoktól (pl. Antalova, Alessi, Bica, Dias, Kronberger, Teutsch, stb. elnevezésű csillagcsoportok). Az errefelé felkereshető példányok változatos megjelenésűek, akadnak közöttük olyan halvány objektumok, amelyek látszó mérete még az 1 ívperccel sem éri el, sőt, olyan különleges csillagrajok is, mint pl. a Lant csillagképben található 2 fok kiterjedésű Iskudarian 1, amely egy igen halvány, 16–20 magnitúdós fehér törpék alkotta mozgóhalmaz.

A komolyabb teljesítményű távcsövek tulajdonosainak ajánlható a Kígyó csillagkép területén elhelyezkedő, a θ Serpentis csillagtól szűk 1,5 fokkal észak–északnyugatra megbúvó Archinal 1 nyílthalmaz (185449+053254). A csillagcsoport felfedezője, az amerikai Brent A. Archinal a nyílthalmazok világában jártas személyiség: Steven J. Hynes mellett társszerzője egy komoly szakkönyvnek is (Star Clusters, Willmann-Bell kiadó, 2003.).

30,5 cm-es Dobson-távcsővemmel vizsgálva az Archinal 1 egy kissé megnyúlt és halvány, 1,5–2 ívperces foltocská képében volt látható, ennek felületén pislákkolt a négy legfényesebb, 14 magnitúdós halmaztag. Ezek közül három csillag egy vonalba rendeződik.

A kicsiny Nyíl csillagkép területén is felkereshetünk néhány kevésbé ismert nyílthalmazt. Ezek közül az egyik legszebb a Kron-

berger 79 (193355+183112), amely nagyjából 12 magnitúdó összfényességű és látszólagosan 2 ívperc terjedelmű objektum. A csillagcsoport 30,5 cm-es távcsővel részlegesen felbontható; 254x-es nagyítás mellett (elfordított látást alkalmazva) a kis ködpamacson több 14–15 magnitúdós halmaztag hunyrog, ezek pontos helyzetét nagyon nehéz rajzolni. A látvány alapján érezhető, hogy ez egy csillagokban gazdagabb nyílthalmaz.

Az Archinal 1 nyílthalmaz a DSS felvételén

egy halványabb, kb. 13 magnitúdós, ezért komolyabb műszereket igénylő csillagraj, melynek mérete a katalógusok szerint 0,9 ívperc. A 30,5 centis távcsőben, 254x-es nagyítás mellett egy 0,5 ívperces apró, kör alakú derengésként látható, melynek felületén 2–3 db 15 magnitúdós halmaztag különböztethető meg. Kicsiny mérete és halványsága ellenére kellemes látvány: egy nagyon pici, felbontatlan és sűrűsödés

A Kronberger 79 nyílthalmaz (DSS kép)

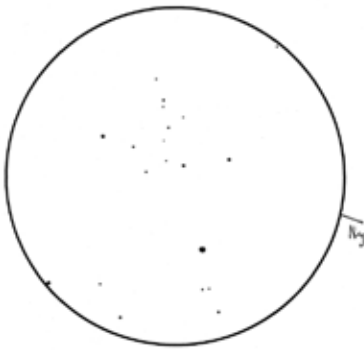

Az aprócska Kronberger 54 nyílthalmaz a DSS felvételén

A Hattyú csillagkép látványos Tejútmezejének egyik lebilincselő nyílthalmaza a kicsiny Kronberger 54 (200308+315801). Ez

nélküli gömbhalmazra hasonlít. A vizuális hatást tovább emeli, hogy a Kronberger 54 egy 10 ívperc terjedelmű aszterizmus belsejében bújjik meg, konkrétan 4 ívperccel keletre a 6,4 magnitúdós HD 190227 jelű csillagtól. Csillagászati felvételeken kimondottan esztétikus látvány!

Szintén a Hattyú csillagképben, annak északi részén helyezkedik el a kisebb, 10–15 centis távcsövekkel is észlelhető Barkhatova 2 nyílthalmaz (214338+510417). A csillagatlaskokban, planetárium-programokban gyakran Baractova 2 néven jelölt 5 ívperc látszólagos kiterjedésű csoport egy látómezőben található a 4,7 magnitúdós Azelfafage nevű fiatal óriáscsillaggal, ennek köszönhetően felkeresése egyszerű, és mivel hazánkban nézve a bemutatott Latysev 2-höz hasonlóan cirkumpoláris. A 30,5 cm-es műszerben sötét égen legalább 20 csillaga számolható össze, ezek közül a fényesebbek egy V betű-

A Barkhatova 2 nyílthalmaz a Hattyú csillagképben.
A rajz erős holdfényben készült (a szerző munkája, 2008.11.10/11. 305/1525 Newton-reflektor, 254x-es nagyítás, LM=16)

re hasonlító alakzatot rajzolnak az égre. A Barkhatova 2 nyílthalmaz nagy távcsővel szemlélve laza szerkezetű csoportnak tűnik; mégis határozott megjelenésű a csillaggydag látómezőben. „Testvére”, a kis távcső-

vekkel megfigyelhető Barkhatova 1 nyílthalmaz csillagai szintén a Hattyú csillagképben, konkrétan az Észak-Amerika-köd szélén pislákolnak.

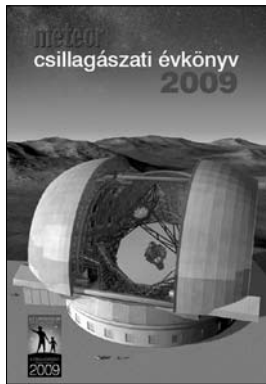
Cikksorozatunkban a hazánkból megfigyelhető kevésbé ismert, ritkán észlelt nyílthalmazokból szemezgettünk. Ezekből napjainkban több száz került be a különböző katalógusokba, de számuk az egyre nagyobb érzékenységu csillagászati műszereknek köszönhetően még nőni fog.

Aszterizmusok közül kisebb-nagyobb amatortávcsövek segítségével szintén sok százat figyelhetünk meg, és számuk – elsősorban az észlelő amatőrcsillagászoknak köszönhetően – a nyílthalmazokhoz hasonlóan egyre gyarapszik. A többszín-fotometriai és sajátmögás-vizsgálatok segítségével a közeljövöben minden bizonnyal sokukról kiderülhet fizikai összetartozásuk. Az észlelő amatőr számára a csillagcsoportok világa izgalmas terület, amely hosszú évekre, évtizedekre kiterjedő megfigyelési programot kínál.

Meteor csillagászati évkönyv 2009

1609 sorsfordító év a csillagászat történetében: a távcső csillagászati alkalmazása gyökeresen megváltoztatta a tudományágat. Az új típusú műszerrel az „új típusú” tudós is színre lépett: a korszak legjelentősebb, legnagyobb hatású csillagásza, Galileo Galilei. Évkönyvünkben a négy évszázaddal ezelőtt történetekre emlékezünk, amikor először közöljük magyar fordításban Galilei korszakalkotó művét, a Sidereus Nunciust, és összefoglalást adunk a távcső „őstörténetéről”. Hosszabb lélegzetű cikkekben mutatjuk be a jelen és a közeljövö földi és űrbeli távcsöveit és a csillagászat legújabb eredményeit.

Kalendáriumunk részletesen foglalkozik a 2009-es év égi és földi csillagászati eseményeivel, a nemzetközi évhez kapcsolódó ese-

ményekkel, évfordulókkal. A Csillagászat Nemzetközi Éve tiszteletére évkönyvünk minden korábbinál nagyobb terjedelemben, közel 400 oldalon jelenik meg.

Ízelítő évkönyvünk tartalmából:

- Hogyan kezdődött a fény korszaka?
- Válogatás a változócsillagászat új eredményeiből
- Újdonságok a Naprendszerben
- Négy száz éves a távcső
- Sidereus Nuncius
- Mérföldkövek a csillagászat és a megfigyelőeszközök fejlődésében
- ELTervezett távcsövek
- Űrtávcsövek

Évkönyvünket folyamatosan postázzuk azon tagjainknak, akik rendezik 2009-ra szóló tagdíjukat. Ára nem tagok számára 1950 Ft, megrendelhető az MCSE-től, megvásárolható a Polaris Csillagvizsgálóban.

Bátorligeten jártam

2008 augusztusának végén, egy, a nyári melegben megfáradt napon megjelent egy hirdetés a távcsöves oldalakon „I. Nyírségi Észlelő Hétvége” címmel. A hirdetésben ráadásul koromfekete eget ígértek, ami nem csoda, hiszen helyszínek a látszólag az Óperenciás-tengeren túli tájon szendergő Bátorliget lett megnevezve. Korábban jártam már Bátorligeten, a I. Nyírségi Messier-maraton kapcsán, és nagyon kellemes élményekkel jöttem el onnan.

A szervező, Béres Gábor bizakodva tekintett a hétvégre, hiszen az eddigi évek tapasztalatai alapján ez idő tájt, vagyis szeptember végén kellemes, napos időre volt kilátás, azaz igazi vénasszonyok nyarára. Azonban ember tervez, időjárásisten végez.

Történt ugyanis, hogy szeptember elején megjött egy nagy lehűlést hozó hidegfront, ami a világ minden kincséért sem akart volna elmenni egy másik éghajlatra. Bár még vagy három hét volt a nevezetes eseményig, mindannyian bizakodtunk, azonban ahogy teltek-múltak a napok, az ég sehogy sem akart kitisztulni. Végül eljött a türelmetlenül várt hétvége ideje, ekkorra már valamelyest javult az időjárás is, de a kristálytisztá ég képe továbbra is csak egy szívmengető remény maradt.

Szeptember 26-án este érkezünk Bátorligetre és Béres Gábor főhadiszállására. A kellemes fogadtatás után némi beszélgetés, majd nekiálltunk megvacsorázni. Ennek folyamán megbeszéltük az esti haditervet: ledobjuk a felesleges cuccokat a szálláson, utána irány az észlelőré, annak ellenére, hogy a felhőzet eléggé darabos, de bízva a jó szerencsében, hátha elvonul és utána egy zseniálisat észlelhetünk. A terv elfogadásra került, így irány a hely, ahol majd – remélhetőleg minél később – álomra hajthatjuk fejünket.

A szálláshely nincs messze, és nekiálltunk kipakolni mindazt, amire nincs szükség az észleléshez. Mindenki kapott egy szobát,

melyek két-, vagy négyágyasak, mindegyiknek van saját vizesblokkja, némelyik még zuhanyzóval is fel van szerelve. Természetesen vannak külön zuhanyzók és mosdók is. Ezen kívül az épületben van egy konferenciaterem, konyha, mely mikroval, hűtővel, gázzal, tányérokkal, főzőműsor-stábbal, stb. is fel van szerelve. „Házon kívül” van még egy nagy füves kert is, és akár innen is lehet észlelni, mert bár egy távoli lámpa bevilágít, mégis iszonytű sötét van itt éjszaka.

De észlelni nem innen kell. Van a környéken ennél sokkal jobb hely is. Nos, a hirdetés tényleg nem téved: valóban horizonttól horizonttíg be lehet látni, minden irányban! A távolban falvak kicsi, fehéres fényburái. A felhőzet eléggé lyukacsos, és kicsit be is világítják őket a falvak kósza lámpái. A lyukakon azonban ígéretes mennyiségű csillag pislákol a pupillánkba, sőt, egyszer pont a Hattyú környékén bámultam csúnyán a gyanúsán szemcsés felhőzetet, amikor leesett, hogy ez nem akármilyen „felhő”: ez maga a Tejút! Ki is pakoljuk Zsámba István 25 cm-es Dobsonját, mire izgatottságunkat észreveszi az időjárásisten, és egy „nana!” kíséretében széles, pöffeszkedő felhőzetet küld a menynei látvány elé. Másutt azonban egy kisebb

ablak nyílt az ég felé, de túl sok minden nem látszott, és hamarosan az a kevés is eltűnt. Nagyjából éjjel egy óra környékén végleg bezárult a felhőzet, és kicsit csalódottan hamarosan útra keltünk, hogy kipihenjük a nap fáradalmait.

Reggel mesészép napsütésre ébredtünk. Itt ott játékos felhőpamacskok díszítették a szüzi esen kék eget. Reggeli után felkerelkedtünk a főhadiszállásra, avagy Béres Gábor házához, ahol a kertben épp egy bográcsgulyás kezdte el nyálcsorgató illatait kibontani. Amíg főtt a bográcsos, addig sem unatkozunk. Házigazdánk ugyanis egy ősi harcművészet lelkes kedvelője és nem volt rest beavatni minket az íjászatba. Eközben azonban a felhőzet újra támadást indított ellenünk, aminek a végeredménye az lett, hogy az önfeledt íjászokodás közben eltűnt a Nap és a kék ég a szemünk elől.

Jönlakva az első osztályú bográcsos után sem állt meg az élet. Útra keltünk és végül meg dombos, erdős rész mellett álltunk meg. Őzlábgombát keresgélünk – és találtunk is. Miután kosaraink megteltek, felkerestük a közeli őslápot. A bátorligeti Ősláp varázsla-

tos hely. A lápos helyeken az élő és kihalt fák, egyéb vízinövények mesébe illő, kaotikus, mégis bámulatos összességet alkottak. Erdők és tündérkertnek beillő tisztások váltogatták egymást. Az Ősláp nem túl nagy, mindössze ötven hektár, ennyi maradt belőle. Bár a látvány még most, kora ősszel is lenyűgöző, talán jöhet a költői kérdés: milyen lehet tavasszal, a virágok idején?

A kis kirándulás után két előadást hallhattunk. Az elsőt Gyarmathy István tartotta a fényszennyezésről és az ellene való törekvésekről, fejleményekről. A másodikat Braskó Sándor tartotta, egy átalakított Canon DSLR-el tapasztalt élményeit osztotta meg velünk. Az előadások után rántott őzlábgombát vacsoráztunk.

Bár az ég megint eléggé telített volt felhőkkel, mégis úgy döntöttünk, hogy kitelepülünk. Ahogy várakoztunk, beszélgettünk, miközben egy messzi bagoly huhogása halatlatszott, az ég egyre rosszabb lett, bár időnként a Fiastyúk bevillant. Gyarmathy István gondolt egyet és a felhős, kissé fényszennyezett felhős ég felé fordította a Sky Quality Meterét. Az eredmény a megdöbbenőt 21,17 lett, és persze egyből beindult a találgatás, hogy mennyi lenne tiszta égen. Ez sajnos nem hatotta meg a felhőket, így nem telt el sok idő, és összecsomagoltunk. Hazaérve döbbenten láttuk, hogy az ég látszólag kitisztult, de ez utólag kiderült, csalóka volt.

Másnap reggel természetesen megint vakító napsütésre ébredtünk, de ez már inkább incselkedő volt. Még egy utolsó pillantást vetettünk a fenséges észlelőrétre, aztán továbbindultunk – hazafelé. Estére, amint azt az egyik meteorológiai honlap is mutatta, megint befelhősödött Bátorliget felett...

Oláh Gábor

Bátorligeti Messier-maraton

Mindenkit szeretettel várnak az idei Messier-maratonra, melyet **március 27–29.** között rendeznek Bátorligeten. Jelentkezés Béres Gábornál, tel.: (30) 544-6361, e-mail: gabonet@freemail.hu